

Een gewaarschuwd man ...

'Nationalisatie' van provinciale verkiezingen is een rechtstreeks uitvloeisel van de grondwettelijke 'modernisering' van de Eerste Kamer in de jaren '80. Er is indertijd voor gewaarschuwd.

Na de Grondwetwijziging van 1983 werd de verkiezing van de Eerste Kamer direct gekoppeld aan de Statenverkiezingen om die Kamer 'aan de overzijde van het Binnenhof' meer bij de tijd te brengen. Voor die tijd werkten provinciale verkiezingsuitslagen veel gelijkmatiger door.

Voor die 'nationalisatie' is begin jaren '80 gewaarschuwd, zo blijkt uit een studie van het Parlementair Documentatie Centrum in Leiden. Iemand als de pas overleden oud-senator Jan Vis (D66) voorzag dat provinciale verkiezingen een nationaler karakter zou krijgen.

'De verkiezingen voor provinciale staten (..) kunnen hun karakter van betrekkelijk vrijblijvende opiniepeilingen omtrent de regerende coalitie gaan verliezen', zei Vis in december 1980 in de Eerste Kamer bij de behandeling van de Grondwetwijziging. 'Electoraal verlies of winst wordt direct doorgegeven (..). De Eerste Kamer krijgt een krachtiger legitimatie en zal in het denken van politieke partijen een belangrijker plaats gaan innemen. (..) Nog een mogelijk gevolg: bij provinciale verkiezingen zal naar ik vrees minder aandacht worden besteed aan provinciale kwesties en meer aan nationale kwesties.'

Uiteindelijk stemden tien senatoren tegen de desbetreffende aanpassing van de Grondwet: zeven PvdA'ers en drie CDA'ers.

[lees meer over deze grondwetwijziging >](#)

Genationaliseerd ...

Foto van de maand

Letterlijk midden in de Eerste Kamer worden de verkiezingen voor provinciale staten uitgevochten. Bijna twee weken geleden startte de provinciale verkiezingscampagne met een televisiedebat tussen de 'lijsttrekkers' voor de

Meldt u aan voor deze
niewsbrief

[aanmelden](#)

Colofon

De Hofvijver is een uitgave van het Montesquieu Instituut en zijn partners.

[lees verder >](#)

Agenda

7 maart, Den Haag

[Discussie met Hans Engels en Eimert van Middelkoop: de rol van de Eerste Kamer en het kabinet Rutte.](#)

16 maart, Den Haag

[MI-lezing 'The Common Security and Defence Policy' door Arnout Molenaar, adviseur voor het ministerie van Defensie.](#)

Cartoon

"Christelijk briesje uit de provincie", F. Behrendt in Het Parool, 30 maart 1978. Het kabinet-Van Agt I (CDA-VVD) kon na de Statenverkiezingen op 29 maart 1978 geruster zijn over zijn voortbestaan.

Consternatie; zeer moeilijke situatie! - Ik voelde me innerlijk

Eerste Kamer in de oude, statige vergaderzaal aan het Binnenhof.

Zelden is een provinciale verkiezingscampagne zo genationaliseerd. Zelden is de vraag hoe het in provincies verder moet teruggebracht tot de vraag of de coalitie rondom het kabinet Rutte een meerderheid in de Eerste Kamer gaat halen. Dat was ook een van de thema's van het debat dat het Montesquieu Instituut dinsdagmiddag 1 maart organiseerde in het Internationale perscentrum Nieuwspoor in Den Haag.

[lees verder >](#)

Partners in beeld

Europeanisering constitutionele ordening

De 'Europeanisering' van de constitutionele ordening verloopt in Nederland veel geruislozer dan in Duitsland, zo bleek tijdens een conferentie in Maastricht.

[lees verder >](#)

Europese Raad en de kredietcrisis

De Europese Raad reageert hordend en stotend op zich aandienende problemen, blijkt uit onderzoek van het MI naar de kredietcrisis.

[lees verder >](#)

CDA-kiezers dichter bij VVD dan bij PvdA

CDA-kiezers zijn eigenlijk altijd meer op de VVD dan op de PvdA gericht, zo blijkt uit Gronings onderzoek.

[lees verder >](#)

Europarlementariërs ondervraagd

Nederlandse Europarlementariërs worden aan de tand gevoeld door het Nijmeegse CPG.

[lees verder >](#)

Vier jaar is vier jaar

Column

[Bert van den Braak](#)

Sinds 1888 is een vierjarige kabinetsperiode regel. Vanaf dat jaar wordt normaalgesproken iedere vier jaar de Tweede Kamer gekozen, waarna een nieuw kabinet optreedt. Er zijn landen met een vijfjarige kabinetsperiode en in sommige landen mag het kabinet bepalen wanneer de verkiezingen worden gehouden. Kortere dan vier jaar komt nergens voor.

De gedachte dat een kabinet een zekere tijd moet hebben om zijn beleid te voeren, is daarbij een belangrijke overweging. Daarnaast moeten kiezers van tijd tot tijd kunnen oordelen over kabinetsbeleid door een nieuwe Tweede Kamer te kiezen. Alleen als er een conflict ontstaat tussen (Tweede) Kamer en kabinet ligt vervroeging van de

“ overgelukkig en dankbaar, dat ik er af ben, God zij geloofd en gedankt.

Jan de Quay in zijn dagboek over de avond van de val van zijn kabinet, 22 december 1960.

Uw mening

De nationalisatie van de Statenverkiezingen is goeddeels te wijten aan de provincies zelf: ze zijn veel te onzichtbaar.

Oud-ministers in Eerste Kamer

Ook nu stellen oud-ministers zich kandidaat voor de Eerste Kamer. Hoe was dat vorige keren?

- 2007 - 2	- 1995 - 7
- 2003 - 1	- 1991 - 4
- 1999 - 9	- 1987 - 2

Van Provincie naar Den Haag

Een enkele keer was de provincie een springplank naar het Binnenhof.

- **Kaland (CDA)**, Zeeland 1966, 1970, 1974
- **Meis (CPN)**, Groningen, 1970, 1974
- **De Graaff-Nauta (CDA)**, Friesland, 1982
- **Van Geel (CDA)**, Noord-Brabant, 1995, 1999
- **Bleker (CDA)**, Groningen, 1999, 2003, 2007
- **Gabor (CDA)**, Zuid Holland, 1978.

Lokale provinciale partijen

Aantal zetels provinciale partijen in de Staten

- 2007-2011: 2,3% (13 van de 564)
- 2003-2007: 2,5% (19 van de 764)
- 1999-2003: 3,6% (27 van de 760)
- 1995-1999: 2,0% (15 van de 756)
- 1991-1995: 1,7% (13 van de 756)
- 1987-1991: 0,8% (6 van de 748)
- 1982-1987: 0,4% (3 van de 705).

verkiezingen voor de hand. Sinds 1972 is het echter een ongeschreven regel dat er geen coalitiewisseling plaatsvindt, zonder dat de kiezers zich daarover eerst hebben uitgesproken.

[lees verder >](#)

En verder

Nieuws

De Nederlandse Eerste Kamer is machtiger dan vergelijkbare senaten in andere Europese landen.

[Een vergelijking door PDC >](#)

Kabinetformatie: verschuivende regels voor een verruwd spel.

[Verslag van een expert-seminar >](#)

Grotere politieke samenwerking binnen 'Europa' is niet strikt nodig om een herhaling van een crisis als die rond de euro te voorkomen.

[Verslag van een MI-lezing >](#)

Tweede Kamer en kabinet lezen meer in artikel 100 van de Grondwet dan er staat.

[MI-onderzoeker Wytze van der Woude aan het woord >](#)

Hoe kunnen provincie en gemeenten inspringen op Europese kansen?

[Een leergang in samenwerking met VNG >](#)

Partners

Campus Den Haag

Capaciteitsgroep
Publieksrecht, Maastricht

Centrum voor
Parlementaire
Geschiedenis, Nijmegen

Documentatiecentrum
Nederlandse Politieke
Partijen, Groningen

Parlementair
Documentatie Centrum,
Leiden

**Meldt u aan voor deze
nieuwsbrief**

[aanmelden](#)

Parlement.com

[Kiezers](#)
[Partijen](#)
[Tweede Kamer](#)
[Eerste Kamer](#)
[Regering](#)
[Polder](#)
[Europa](#)

Europa-Nu.nl

[Praktisch Europa](#)
[Europa in de wereld](#)
[Nederland en Europa](#)
[Hot Issues](#)
[Beleid en toekomst](#)
[Wie doet wat](#)
[Wat komt eraan](#)

Montesquieu-Instituut.nl

[Het instituut](#)
[Onderzoek](#)
[Onderwijs](#)
[Actueel](#)
[Europa](#)
[Nederland](#)
[Meer info](#)